

การป้องกันภัยพิบัติ: ประสบการณ์เรียนรู้ ณ ประเทศญี่ปุ่น (Disaster prevention: learning experience in Japan)

จุฬาลักษณ์ ใจแปง*

พรทิwa สรรพาวุฒิ*

ในรอบทศวรรษที่ผ่านมาเกิดภัยพิบัติขึ้นหลายแห่งทั่วโลก จากข้อมูลโดย United Nations International Strategy for Disaster Reduction (UNISDR) หรือสำนักงานว่าด้วยภัยพิบัติระหว่างประเทศเพื่อการลดภัยพิบัติแห่งสหประชาชาติ ได้สรุปรายงานสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติทั่วโลกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998-2012 ไว้ว่ามีเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมเกิดขึ้น 3455 ครั้งทั่วโลก เหตุการณ์พายุถล่มเกิดขึ้น 2689 ครั้งทั่วโลก เหตุการณ์ความแห้งแล้งเกิดขึ้น 470 ครั้งทั่วโลก และเหตุการณ์อากาศแปรปรวนรุนแรงเกิดขึ้น 395 ครั้งทั่วโลก⁽¹⁾ จึงทำให้ปี ค.ศ. 2000-2012 มีสถิติความเสียหายทางเศรษฐกิจสูงถึง 1.7 ล้านล้านดอลลาร์ มีผู้ได้รับผลกระทบกว่า 1.7 พันล้านคน และมีผู้เสียชีวิตกว่า 1.2 ล้านคน⁽²⁾ โดยเป็นที่น่าสนใจว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติประมาณ 70% กระจุยตัวอยู่ในภูมิภาคเอเชีย⁽³⁾

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียที่ต้องประสบกับภัยพิบัติบ่อยครั้ง เนื่องจากประเทศตั้งอยู่ในแนววงแหวนแห่งไฟ จึงทำให้เกิดแผ่นดินไหวหลายครั้ง แต่ครั้งทีถือว่าเป็นโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่ของประเทศญี่ปุ่นและ

ของโลก คือ เหตุการณ์แผ่นดินไหวขนาด 9.0 ริคเตอร์ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 ซึ่งถือว่าเป็นแผ่นดินไหวขนาดใหญ่อันดับ 4 ของโลกในรอบร้อยปี ซึ่งเกิดจากการเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลกใต้เกาะฮอนชู⁽⁴⁾ ก่อให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิในหลายประเทศรอบๆชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก คลื่นสึนามิสูงราวสิบเมตรถาโถมเข้าชายฝั่งตะวันออกของประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะจังหวัดมิยาจิ จังหวัดอิวาเตะ และจังหวัดฟูกูชิมะ เกิดความเสียหายทั้งถนน บ้านเรือน เชื้อเพลิง เพลิงไหม้อาคาร รวมถึงการระเบิดของเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ในโรงไฟฟ้าหลายแห่ง ประชาชนทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศญี่ปุ่นต้องอยู่อาศัยท่ามกลางความมืดมิดและความหนาวเย็น หายนะที่เกิดขึ้นครั้งนี้ทำให้มีผู้เสียชีวิตและผู้สูญหายมากกว่า 27,000 คน บ้านเรือนเสียหายมากกว่า 202,000 หลัง ประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นเงิน 195-305 พันล้านเหรียญสหรัฐ⁽⁵⁾ แต่อย่างไรก็ตามประเทศญี่ปุ่นสามารถผ่านช่วงวิกฤต และสามารถฟื้นฟูประเทศได้อย่างรวดเร็ว⁽⁶⁾ ไม่ใช่เพียงแค่ประเทศญี่ปุ่นที่ต้องประสบกับภัยพิบัติบ่อยครั้ง แต่ประเทศไทยเองก็ต้องประสบกับภัยพิบัติเช่นกัน ทั้งภัยพิบัติ

*นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

คลื่นยักษ์สึนามิเมื่อปี 2547 ใน 6 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งจากเหตุการณ์ในครั้งนั้นได้ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย ภัยพิบัติอุทกภัยครั้งใหญ่ ในปี 2554 ปีเดียวกันกับที่ญี่ปุ่นเกิดสึนามิ และครั้งล่าสุดกับสถานการณ์ภัยพิบัติแผ่นดินไหวในประเทศไทย ขนาด 6.3 ริคเตอร์ ที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จึงเห็นได้ว่าภัยพิบัติสามารถเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ และไม่ใช่เรื่องไกลตัวทุกคนอีกต่อไป ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและรับมือเมื่อเกิดภัยพิบัติจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนในสังคม ไม่ใช่เรื่องของบุคคลหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น

โครงการ JENESYS 2.0 หรือโครงการ Japan - East Asia Network of Exchange for Students and Youths 2.0 เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยนายกรัฐมนตรีประเทศญี่ปุ่น นายชินโซ อะเบะ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเยาวชนประเทศญี่ปุ่นกับประเทศในกลุ่มอาเซียน

ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย การดำเนินงานของโครงการประกอบด้วยหลายสาขาย่อย ซึ่งในครั้งนี้โครงการได้จัดขึ้นในหัวข้อการป้องกันภัยพิบัติ (Disaster prevention) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติ ส่งเสริมการฟื้นตัวเศรษฐกิจญี่ปุ่นหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิในปี 2011 ภายใต้แนวคิด Cool Japan รวมถึงเป็นการเผยแพร่ชนบทรรมนิยมประเพณีเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย โดยได้ทำการคัดเลือกตัวแทนนักศึกษาไทยในกลุ่มสาขา แพทย์ พยาบาล วิศวกรรมและสังคมศาสตร์จากทั่วประเทศไทย จำนวน 72 คน เข้าร่วมการศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 18-26 มิถุนายน 2557 รวมระยะเวลา 9 วัน และได้มีการแบ่งเยาวชนไทยออกเป็น 2 กลุ่ม ตามจังหวัดที่ได้ไปศึกษาดูงานคือจังหวัดมิยาจิ และจังหวัดอิวาเตะ

เรียนรู้การปฏิบัติตัวเมื่อเกิดภัยที่ Honjo Life Safety Learning Center

ในวันที่สองของการเดินทางมาที่ประเทศญี่ปุ่น พวกเราได้มีโอกาสมาศึกษาดูงานเรื่องการเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติที่ Honjo life safety learning center หรือศูนย์การเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองโตเกียว โดยวัตถุประสงค์ของการสร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในชีวิตแห่งนี้ขึ้นก็เพื่อเปิดให้ประชาชนชาวญี่ปุ่นได้ฝึกรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติที่พบได้บ่อยครั้งในประเทศญี่ปุ่น

โดยกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้จะประกอบด้วย การบอกเล่าเรื่องราวและผลกระทบของเหตุการณ์ ความรุนแรงภัยพิบัติแผ่นดินไหวและสึนามิ ที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี 2011 ผ่านทางวิดีโอทัศน์ที่ได้มีการบันทึกภาพเหตุการณ์ไว้ โดยผลของการเกิด

แผ่นดินไหวและสึนามิครั้งดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบกับประเทศญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้ คือ

1. การเกิดน้ำทะเลไหลทะลักล้นกำแพงกันน้ำ (Sea wall) ที่อยู่ริมฝั่งทะเล เข้าท่วมบ้านเรือน ลัง ก่อสร้างต่างๆ รวมถึงคร่าชีวิตประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งทะเล

2. การเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในหลายจุด ทำให้ตัวอาคารร้าว ทรุดตัว หรือถล่มลงมา

3. การเกิดไฟไหม้ในหลายจุดของประเทศ เนื่องจากการเกิดแผ่นดินไหว ได้ส่งผลกระทบต่อ

ระบบท่อก๊าซ ทำให้ก๊าซรั่วเกิดประกายไฟและทำให้เกิดไฟไหม้หลายจุด

4. เกิดการไหลซึมของน้ำจากท่อระบายน้ำ ล้นทะลักเข้าท่วมถนนหนทาง

5. การคมนาคมมีปัญหามาเนื่องจากระบบ

ขนส่งมวลชนต่างๆไม่สามารถใช้ได้

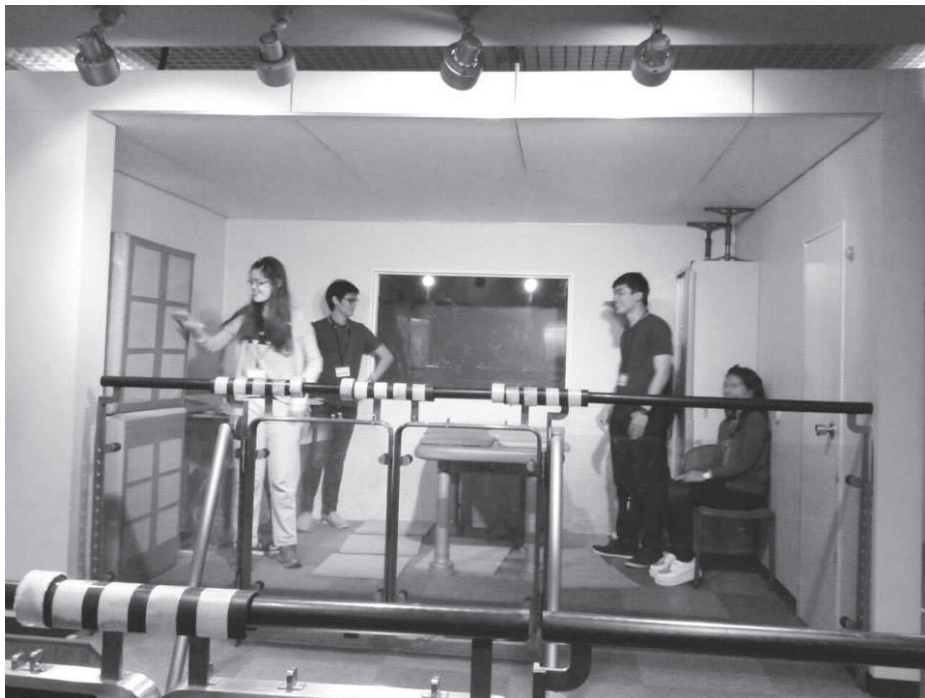
6. อาหารและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น
ต่างๆ ขาดแคลน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นทำให้ชาวญี่ปุ่น
ที่ประสบภัยต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก แต่
ด้วยความมีระเบียบวินัย ความสามัคคีของคนใน
ชาติและความช่วยเหลือจากนานามิตรประเทศ จึง
ทำให้ชาวญี่ปุ่นสามารถผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบาก
มาได้ด้วยดี

หลังจากการรับชมวีดิทัศน์ เจ้าหน้าที่ได้นำ
พวกเราเข้าเยี่ยมชมห้องจำลองสถานการณ์ภัย
พิบัติต่างๆที่พบบ่อยในประเทศญี่ปุ่น ประกอบ
ด้วย ห้องจำลองสถานการณ์แผ่นดินไหว ซึ่งภายใน
ห้องเจ้าหน้าที่อธิบายถึงวิธีการปฏิบัติตัวเมื่อเกิด
แผ่นดินไหวและให้ทดลองปฏิบัติการเตรียมความ
พร้อมรับมือกับแผ่นดินไหวขนาด 7.0 ริคเตอร์ คือ

เมื่อเกิดแผ่นดินไหวอาจมีสิ่งของหรือการถล่มของ
เพดานหล่นโดนศีรษะได้ ดังนั้นจึงควรหลบใต้โต๊ะ
ที่มีลักษณะแข็งแรง จากนั้นจับบริเวณกึ่งกลาง
ของขาโต๊ะให้แน่น เพื่อยึดป้องกันไม่ให้โต๊ะล้ม ไม่
ควรจับบริเวณด้านบนหรือด้านล่างของขาโต๊ะ
เนื่องจากการจับด้านบนจะทำให้แรงกดน้อยโต๊ะ
อาจล้มได้และขณะเดียวกันการจับด้านล่างขาโต๊ะ
แรงสั่นสะเทือนอาจทำให้มือที่จับพลาดโดนโต๊ะทับ
ได้ จากนั้นให้หลบอยู่ใต้โต๊ะจนกว่าจะมั่นใจว่าแผ่น
ดินหยุดไหวแล้ว จึงรีบออกจากโต๊ะ โดยใช้เบาะ
คลุมศีรษะเพื่อป้องกันสิ่งของที่จะตกลงมา จากนั้น
ออกจากบ้านทันทีโดยเปิดประตูและใช้เก้าอี้วาง
ทับบานประตูไว้เพื่อป้องกันประตูปิดทับทางออก

ห้องถัดมาเป็นการจำลองสถานการณ์ไฟไหม้
ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้ทดลองดับเพลิงที่ลุกไหม้ โดย
การดับเพลิงนั้นผู้ดับเพลิงจะต้องถือถังดับเพลิง

ไปใกล้จุดเกิดเหตุเพลิงไหม้ จากนั้นปลดสลักถังดับเพลิงออก ถือสายฉีดให้กระชับ กดฉีดน้ำไปยังบริเวณฐานไฟ ซึ่งจะทำให้การดับเพลิงง่ายขึ้น แต่ถ้าหากเพลิงไม่ดับหรือมีการลุกลามควรรีบหนีออกจากจุดเกิดเหตุให้เร็วที่สุดเพื่อความปลอดภัย

ถัดมาเป็นห้องจำลองสถานการณ์พายุไต้ฝุ่น ทางคณะได้เข้าร่วมสถานการณ์จำลองเมื่อเกิดพายุความเร็วลม 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง

และห้องสุดท้ายคือห้องจำลองเหตุการณ์เมื่อติดอยู่ในรถหรือใต้ดินขณะเกิดน้ำท่วม ซึ่งการเปิดประตูรถหรือการเปิดประตูเพื่อหลบหนีจะทำได้

ยากและต้องใช้แรงมากเนื่องจากมีแรงดันน้ำที่มากขึ้น ในห้องนี้พวกเราได้ทดลองเปิดประตูและประตูรถขณะมีน้ำท่วม โดยสามารถเลือกปรับ น้ำหนักของประตูซึ่งมีแรงดันน้ำวางอยู่ได้ ตั้งแต่ 10-40 กิโลกรัม

มียาจิ...เมืองแห่งความสุขเสีย

จังหวัดมียาจิ (Miyagi) ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่นและอยู่ทางตอนใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก มียาจิเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ประสบกับคลื่นยักษ์สึนามิในปี 2011 พื้นที่หลาย

แห่งในจังหวัดได้รับความเสียหายทั้งในตัวอำเภอเซ็นได และอำเภอ Matsushima ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ อำเภอ Matsushima มีทิวทัศน์สวยงามติดอันดับ 1 ใน 3 ของประเทศ และมีวัด Zuiganji ของศาสนาเซ็นตั้งอยู่ในเมืองนี้ แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวได้ถูกสึนามิถาโถมเข้าทำลาย ต้นสนที่ปลูกมานานหลายร้อยปีหน้าวัด Zuiganji เสียหายทำให้ต้องตัดทิ้งเป็นบริเวณกว้าง พื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายไม่มาก เนื่องจากอ่าวนี้มีเกาะเล็กเกาะน้อยจำนวนมากทำให้ลดความแรงของคลื่นลงไปได้ จึงสามารถฟื้นตัวได้ในระยะเวลารวดเร็ว

Home stay Kami-no-le การต้อนรับที่แสนอบอุ่น

Home stay Kami-no-le ตั้งอยู่ที่หมู่บ้าน Miyato-Tsukihama ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับชายฝั่งและประสบกับคลื่นสึนามิโดยตรง บรรยากาศรอบหมู่บ้านนั้นเงียบสงบได้ใจเป็นพิเศษ

เสียงคลื่นทะเลกระทบชายหาดและผืนดินที่ว่างเปล่า มีบ้านหลงเหลืออยู่ไม่กี่หลัง ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านพักชั่วคราวที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมพื้นที่คับแคบ ถึงแม้จะผ่านเรื่องเลวร้ายมา แต่ผู้คนยังมีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส

ผู้คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เลี้ยงสาหร่ายทะเล และเปิดที่พักให้นักท่องเที่ยว ทำให้พวกเราได้เรียนรู้วิถีชาวประมงและเห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเล ที่กลับคืนมาภายหลังเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ

ที่นี่พวกเราได้มีโอกาสได้รับฟังเรื่องราวในวันที่เกิดสึนามิจากผู้ประสบภัยในพื้นที่ โดยผู้ประสบภัยเล่าว่าก่อนที่จะเกิดภัยพิบัติคลื่นยักษ์ สึนามิ หมู่บ้านนี้มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 150 คน 40 หลังคาเรือน โดยบ้านเรือนส่วนใหญ่จะอยู่ตามแนวชายหาด ในฤดูร้อนจะมีนักท่องเที่ยวมาเล่นน้ำที่ชายหาดอย่างคึกคัก แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์

แผ่นดินไหวกลางทะเลชาวบ้านได้รับการแจ้งเตือนให้หนีออกจากบ้าน ชาวบ้านทุกคนจึงรีบหนีขึ้นที่สูงโดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะหนีไปบริเวณศาลเจ้าในหมู่บ้านซึ่งเป็นเนินสูง คลื่นยักษ์ สึนามินั้นมีความสูงที่สุดอยู่ที่ 25 เมตร แต่เมื่อถึงชายฝั่งคลื่นสูงประมาณ 8 เมตร ได้เข้าปะทะชายฝั่ง กลืนกินบ้านเรือนบริเวณชายฝั่งไปทั้งหมด เหลือเพียงผืน

ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ

หลังเกิดเหตุการณ์สึนามิ

ดินว่างเปล่าที่มีซากสิ่งก่อสร้างปลักหักพัง และบ้านที่อยู่บนเนินสูงเพียงสองสามหลังเท่านั้น

แต่นับเป็นโชคดีที่ชาวบ้านที่นี่หนีได้ทัน ไม่มีผู้เสียชีวิต แต่ทุกคนต่างสูญเสียทรัพย์สิน สิ่งของ

และบ้านเรือนไปกับคลื่นนั้น ภายหลังคลื่นยักษ์ที่ถาโถมเข้าหมู่บ้านชาวบ้านได้กลายเป็นคนไร้ที่อยู่ ต้องมาอยู่บ้านพักชั่วคราวที่มีพื้นที่คับแคบมานานนับ 3 ปี ชาวบ้านโดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวต่างพากัน

ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในตัวเมืองเซนได เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปไม่มีนักท่องเที่ยว บ้านเรือนที่ไม่สะดวกสบายและการคมนาคมที่เข้าไม่ถึงเพราะรถเมล์และรถไฟที่เคยเข้าถึงหมู่บ้านกลับไม่มีแล้ว ทำให้ตอนนี้หมู่บ้านเหลือชาวบ้านอยู่ประมาณ 18 ครอบครัว และส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นถึงวัยชรา

สาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ประสบภัยที่เหลือยังคงเลือกอาศัยอยู่บนผืนดินที่เกิดเหตุการณ์ร้ายนี้ ก็เพราะทุกคนต่างผูกพันกับที่นี่ ที่ๆ เป็นบ้านเกิด และจะต้องประกอบอาชีพหารายได้ให้ครอบครัว จึงไม่สามารถทิ้งผืนแผ่นดินนี้ไปได้ ประกอบกับชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเหตุการณ์แบบนี้จะเกิดเพียงหนึ่งครั้งในรอบพันปี ผู้ประสบภัยจึงคิดว่าช่วงชีวิตที่เหลืออยู่คงไม่เจอเหตุการณ์แบบนี้อีกแล้ว

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ประสบภัยทุก

คนล้วนเศร้าเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ผู้ประสบภัยทุกคนต่างร่วมมือร่วมใจกันฟื้นฟูและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และด้วยแรงสนับสนุนจากรัฐบาลทำให้ผู้ประสบภัยทั้งหมดจะสามารถย้ายออกจากบ้านพักชั่วคราวมาอาศัยอยู่ในบ้านพักที่ทางรัฐบาลสร้างให้ได้ในเดือนสิงหาคม 2557 และนอกจากจะมาเล่าประสบการณ์ให้ฟังแล้วผู้ประสบภัยยังมอบกำลังใจให้พวกเราอีกด้วย ถึงแม้วันข้างหน้าที่เราเราโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะเจอปัญหาที่หนักหรือร้ายแรงเพียงใด ทุกปัญหานั้นย่อมมีทางออกเสมอ

Miyagi University of Education สถานก์ แห่งการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยทางการศึกษามิยาจิ หรือ Miyagi University of Education เป็นมหาวิทยาลัยในเซนได ใช้เป็นสถานที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในโครงการครั้งนี้โดยทางมหาวิทยาลัยได้มีการบรรยายถึงผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิที่เกิดขึ้นในปี 2011 ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิต 90 คน ใน 3 จังหวัด และสูญหายราวๆ 18,437 คน ลังก่อสร้าง บ้านเรือน โดยเฉพาะโรงเรียนก็ได้รับความเสียหาย หนังสือเปียกยุ่ย โต๊ะหนังสือพัง ห้องเรียนไม่สามารถใช้ได้ ดังนั้นนักศึกษามหาวิทยาลัยมิยาจิจึงได้จัดตั้งกลุ่มจิตอาสา student volunteer recovery disaster เพื่อช่วยเหลือในการสอนหนังสือเด็กและช่วยเหลือในการฟื้นฟูห้องเรียนที่เสียหายจากสึนามิและด้วยประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เกิดภัยพิบัติบ่อย ดังนั้นประชาชนทุกคน ทุกวัยจำเป็นต้องมีความรู้

พื้นฐานในการปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัยให้ความรู้เรื่องการป้องกันภัยพิบัติแก่เยาวชน ทางรัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มีการจัดอบรมโปรแกรมป้องกันภัยพิบัติในโรงเรียนอย่างน้อยปีละครั้ง และที่ Miyagi University of Education แห่งนี้ก็ได้จัดหลักสูตรให้มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับภัยพิบัติเป็นวิชาบังคับเรียนในหลักสูตรของนักศึกษาปี 1 เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และนำไปถ่ายทอดต่อเมื่อสำเร็จการศึกษาไปเป็นครู

ภายหลังการบรรยาย เยาวชนไทยก็ได้มีการแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเยาวชนญี่ปุ่น โดยวัฒนธรรมไทยที่พวกเรานำไปเสนอจะเป็นเรื่องของ การไหว้ การรำมวยไทย ดนตรีไทยและการรำไทย ซึ่งทางนักศึกษาประเทศญี่ปุ่นก็ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จากนั้นพวกเราได้มีโอกาสรับฟังประสบการณ์ของนักศึกษาญี่ปุ่นที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิโดยตรง เช่น นักศึกษาที่บ้านอยู่อาศัยใกล้กับโรงไฟฟ้าฟูกูชิมะ เนื่องจากโรงไฟฟ้าได้รับความเสียหายมีการรั่วไหลของสารกัมมันตภาพรังสี จำเป็นต้องอพยพประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นออกมา และสามารถกลับเข้าไปอยู่ได้อีกครั้งภายหลัง 40 ปี

Iwanuma revival supporting centre เตรียมพร้อมรับมือภัย ด้วยหัวใจอาสา

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติที่ Iwanuma revival supporting centre ในเมือง Iwanuma ครั้งนี้ได้รับเกียรติจาก Mr. Yoshitake Sato หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคมเมือง Iwanuma มาถ่ายทอดแผนการก่อสร้างเมือง Iwanuma ขึ้นมา

ใหม่หลังประสบภัยพิบัติเพื่อความพร้อมในการรับมือสึนามิที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเน้นสร้างเมืองที่คนในเมืองมีความรักความผูกพันซึ่งกันและกัน และสนับสนุนให้ชาวเมืองสามารถดูแลตนเองได้เมื่อเกิดภัยพิบัติ ขณะเดียวกันก็มีการทำงานประสานกับส่วนกลางเพื่อการวางแผนป้องกันภัยพิบัติ บุคคลที่สองที่มาถ่ายทอดประสบการณ์คือ Mr. Shigeru Ishigaki หัวหน้าฝ่ายป้องกันภัยพิบัติประจำอำเภอ ซึ่งได้กล่าวถึงการวางแผนป้องกันการเกิดภัยพิบัติร่วมกับส่วนกลางโดยแบ่งความรับผิดชอบในการป้องกันภัยพิบัติเป็น 3 ส่วนตลอดแนวพื้นที่ทะเล คือ 1. ความรับผิดชอบของส่วนกลางรัฐบาล อยู่ที่ 9.9 km 2. ความรับผิดชอบของเมือง Miyagi อยู่ที่ 13.5 km และ 3. ความรับผิดชอบของส่วนอำเภอ Iwanuma อยู่ที่ 7.3 km สำหรับในเมือง Iwanuma ได้วางแผนเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ ดังนี้

- การสร้างกำแพงต้านคลื่น ที่มีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมมีความสูง 7.2 m.
- การสร้างถนนที่บริเวณทะเลให้มีความสูง 5.0-4.0 m.

- การสร้าง Millennium hope hill ซึ่งเป็นเนินสูง ประมาณ 11 m. จำนวน 15 hills บริเวณใกล้ทะเล เพื่อเป็นที่หลบภัยของผู้ประสบภัยที่ไม่สามารถหนีออกจากจุดเกิดเหตุได้ทัน

- การพยายามปลูกต้นไม้รอบๆ Millennium hope hill เพื่อลดความแรงของคลื่นสึนามิ โดยเมื่อปี 2013 ได้มีการปลูกไปแล้ว 10,000 ต้น และในปีนี้ 2014 มีเป้าหมายปลูกให้ได้จำนวน 70,000 ต้น นอกจากเรื่องของการคมนาคมแล้วทางเมืองยังได้จัดกิจกรรมด้านอื่นๆเพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติดังนี้

- Outdoor loudspeaker เครื่องกระจายเสียงเพื่อเตือนภัย

- Stockpile อาหารฉุกเฉิน การเก็บอาหาร น้ำดื่ม เป็นอาหารที่เก็บได้นานเตรียมไว้สำหรับชาวบ้าน

- Warehouse การเตรียมอุปกรณ์อื่นที่จำเป็น

- Disaster drill การสร้างบุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดการสาธารณะภัย ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน หน่วยงานและบริษัทต่างๆ

- Voluntary organization for disaster prevention การเตรียมอาสาสมัครในการช่วยป้องกันภัยพิบัติ

บุคคลที่สามที่มาถ่ายทอดประสบการณ์คือ Mr. Kimio Kobayashi ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ประสบภัยพิบัติแผ่นดินไหวและสึนามิ ที่ปัจจุบันยังคงต้องอาศัยอยู่ในบ้านพักชั่วคราว โดยคุณ Kobayashi ได้อธิบายถึงวันที่เกิดเหตุการณ์ว่า ได้มีการแจ้ง

เตือนก่อนเกิดสึนามิประมาณ 1 ชม. และตนเองก็ได้ประกาศเตือนเพื่อนบ้านต่อ ซึ่งมีทั้งเพื่อนบ้านที่เชื่อและรีบหนีขึ้นที่สูง ขณะเดียวกันก็มีเพื่อนบ้านบางคนที่ไม่เชื่อเพราะไม่คาดว่าจะเกิดสึนามิรุนแรง ซึ่งระหว่างที่เตือนเพื่อนบ้านอยู่นั้นทำให้คุณ Kobayashi หนีไม่ทันและโดนสึนามิพัดไปไกลกว่า 300 m. แต่โชคดีที่รอดมาได้ สิ่งสำคัญที่คุณ Kobayashi เห็นว่าจะช่วยให้รอดจากภัยพิบัติ คือ

1. การหนีอย่างรวดเร็วและการปรึกษากับคนในครอบครัวล่วงหน้าถึงสถานที่นัดพบที่ปลอดภัย

2. การฝึกเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติทั้งในโรงเรียน ชุมชน หมู่บ้าน ซึ่งจะช่วยลดความสูญเสียได้ โดยในหมู่บ้านของคุณ Kobayashi มีผู้เสียชีวิตทั้งหมด 19 คน จากการเกิดแผ่นดินไหวและสึนามิในครั้งนี้ทำให้บ้านเกิดของคุณ Kobayashi เป็นพื้นที่ห้ามอยู่อาศัยและคุณ Kobayashi เองก็ต้องอยู่บ้านพักชั่วคราวมานานกว่า 3 ปี

และบุคคลที่สุดท้ายที่มาถ่ายทอดประสบการณ์ คือ Mr. Atsushi Aoki ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่จากศูนย์ SATONOMORI SUPPORT CENTER ที่เป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้ประสบภัยพิบัติชั่วคราว โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้ที่โดดเดี่ยว และดูแลสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้ประสบภัย การทำงานของอาสาสมัครในศูนย์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

ด้านการสื่อสาร มีกิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุหรือผู้ที่โดดเดี่ยวที่ตรงตามเงื่อนไข

ด้านกิจกรรม มีกิจกรรมผู้สูงอายุหรือผู้ที่โดดเดี่ยวทำร่วมกัน

ด้านการพัฒนาสังคม มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับอาสาสมัครชาวต่างชาติ

ต่อจากนั้นทางคณะได้เดินทางไปทัศนศึกษาดูงานที่ Millennium Hope Hill project หรือโครงการเนินแห่งความหวังพันปี ที่เมือง Iwanuma ซึ่งในโครงการนี้จะมีการสร้างเนินเขาจำลอง (Hill) ทั้งหมด 15 เนิน มีความสูงประมาณ 11 เมตร ตอนนี้ดำเนินการสร้างแล้วเสร็จจำนวน 3 เนิน และมีการวางแผนที่จะสร้างครบ 15 เนิน ในอีก 3 ปีข้างหน้า โดยภายในโครงการจะมีการสร้างอนุสาวรีย์มิยูเมะเป็นอนุสรณ์สถานของสึนามิที่เกิดในเมือง Inogihu มหาสมุทรแปซิฟิกปี 2011 โดยยอดของมิยูเมะมีความสูง 8 เมตรเท่ากับ ความสูงของสึนามิ แท่นหินทางด้านซ้ายมือของมิยูเมะมีรายชื่อผู้เสียชีวิตจากสึนามิ 150 ราย แท่นหินทางขวามือเป็นการบันทึกเหตุการณ์การเกิดสึนามิของเมือง Iwanuma ในปี 2011 และใน

โครงการเมื่อปี 2013 ได้มีการปลูกต้นไม้ไปแล้ว 10000 ต้น และในปี 2014 มีเป้าหมายปลูกให้ได้จำนวน 70,000 ต้น เพื่อเป็นกำแพงต้นไม้ซึ่งจะมีความสูงประมาณ 10 เมตร ที่จะสามารถต้านลมและน้ำหรือคลื่นสึนามิได้ จุดประสงค์ของการสร้าง Millennium Hope Hill project หรือเนินเขาแห่งความหวังขึ้น เพื่อที่ว่าเมื่อมีการประกาศเตือนภัยสึนามิล่วงหน้าประมาณ 1 ชั่วโมง ผู้คนบางส่วนที่หลบหนีจากสถานที่เกิดเหตุไม่ทันจะได้มีที่หลบภัยชั่วคราว โดยแต่ละเนินสามารถจุผู้คนได้ 50 คน และยังมีแผงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้ในยามฉุกเฉินบนเนินเขา และมีแผงไฟฟ้าพลังงานลมอยู่พื้นราบ

ประสบการณ์ล้ำค่า

การไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่นในเรื่องภัยพิบัติครั้งนี้ ทำให้คณะศึกษาดูงานได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติของประเทศญี่ปุ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความ

พร้อมด้านเทคโนโลยี และมีการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในชีวิต การเพิ่มการเรียนการสอนเรื่องภัยพิบัติเข้าไปในหลักสูตร รวมถึงการถ่ายทอดประสบการณ์การประสบภัยพิบัติจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้เห็นว่าเมื่อเกิดสถานการณ์ภัยพิบัติขึ้น ประชาชนประเทศญี่ปุ่นจะสามารถเอาชีวิตรอดจากเหตุการณ์ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการให้ความรู้แก่ประชาชนจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นในการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ ซึ่งในบทบาทของพยาบาลการให้ความ

บรรเทาทุกข์ 2) ระยะเวลาเตรียมความพร้อมรับภาวะพิบัติภัย 3) ระยะเวลารับมือพิบัติภัย 4) ระยะเวลาพักฟื้น/ฟื้นคืนสภาพของบุคคล/ครอบครัวและชุมชนที่จะสามารถช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งนอกเหนือจากการให้ความรู้ที่พยาบาลสามารถทำได้แล้ว พยาบาลยังมีบทบาทในการการเป็นอาสาสมัครหรือเป็นทีมสุขภาพที่เข้าไปทำงานในพื้นที่ประสบภัย โดยการทำหน้าที่จำแนกผู้บาดเจ็บและผู้ประสบภัยให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม (triage) ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพและผู้เกี่ยวข้อง รวมถึง

รู้กับประชาชนถือเป็นสมรรถนะหนึ่งที่พยาบาลสามารถทำได้ในทุกระยะ ตามที่สภาการพยาบาลสากล(International Council of Nurses: ICN) ได้พัฒนากรอบสมรรถนะด้านการพยาบาลภาวะพิบัติภัยใน 4 ระยะคือ 1) ระยะเวลาป้องกัน/การ

การประเมินและดูแลสภาพจิตใจของผู้ประสบภัยภายหลังเหตุการณ์ นอกเหนือจากความรู้ทางด้านวิชาการที่ได้รับจากการศึกษาดูงานแล้ว สิ่งสำคัญที่พวกเราได้เรียนรู้เพิ่มเติม คือ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน และความเข้มแข็งของชาวญี่ปุ่นที่

พร้อมจะเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไม่ท้อถอย ทำให้เมื่อต้องประสบปัญหาก็สามารถจัดการ และฟื้นฟูความเสียหายได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นพวกเราายังได้เรียนรู้ถึงความมีน้ำใจของชาวญี่ปุ่นที่มีอภัยคล้ายชาวไทยจากการไปพักอยู่ที่ Home

stay จังหวัดมียาจิ เรียนรู้การตรงต่อเวลา ความเป็นระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

เอกสารอ้างอิง

1. United Nations International Strategy for Disaster Reduction. Number of climate-related disasters around the world (1998-2012) [Internet]. 2012. [cited 2014 Jun 29]. Available from: <http://www.unisdr.org/we/inform/disaster-statistics>
2. United Nations International Strategy for Disaster Reduction. Disaster impacts (2000-2012) [Internet]. 2013. [cited 2014 Jun 29]. Available from: <https://www.ickr.com/photos/isdr/8567182347/in/set-72157628015380393/>
3. กระทรวงมหาดไทย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2556.
4. อติศร พึ่งขจร. แผ่นดินไหวญี่ปุ่น โศกนาฏกรรมโลก. วารสารอุตุนิยมหาวิทยาลัย 2554;1:4-9
5. Nanto DK, Cooper WH, Donnelly JM. Japan's 2011 earthquake and Tsunami : economic effects and implications for the United States [Internet]. 2011. 2013. [cited 2014 Jun 29]. Available from: <http://fpc.state.gov/documents/organization/159785.pdf>
6. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง; 2554.